

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

2 Deserat uxorem vir Christum despicientem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

ab aliis opponuntur, utamur, illi vero à nobis oblata con-

temnant. Ex his itaq; evidenter colligitur, conjugium esse inter infideles. Illud vero Apostoli: [Omne à quod non est ex fide, peccatum est.] non ita intelligendum est, ut quidquid sit ab infidelibus, peccatum esse peccatum; sed omne, quod contra conscientiam sit, est ad gehennam. Unde Ambrosius 1, [Peccatum est, quod alter sit, quam probatum est.] Item Augustinus 2 su-

per eandem locum. [Omne, quod alter sit, quam probatum est, peccatum est: non tamen omne, quod sit cum fide, bonum est. I-

temperantiam, que est ex culpa, vocet.] Hinc etiam Apostolus ait: b [Iustus, qui non iudicat semetipsum in eo, quod probat,] id est, qui non facit damnabilem 3 semetipsum, aliter faciendo, quam probat esse faciendam. Vel, omne, quod non est ex fide, dicitur esse peccatum, quia quidquid ex fide non fit, ut ad eternam valeat salu-

tem, vixit reputatur apud Dominum. Unde Augustinus e ait: [Omne, quod contra conscientiam sit, peccatum est: nec valet esse bonum, quod sit ab eo. 4. Ubi enim deest agnito eterna & incomu-

tabilis virtus, falsa virtus est etiam in optimis meritis.] Item caro dicitur, [non est vera pudicitia hominis infidelis cum conjugio.] negatur pudicitia esse vera, quantum ad effectum, ad preteritum vel ad eternam salutem. Sicut d enim apud hereticos sit contra veritatem esse vera, non quantum ad formam, sed quan-

tum ad virtutem; sic & virtutem negantur esse vera apud infideles, non quia vera non sint, iuxta illud Hieronymi: [virtutibus 5 Romanos preceperunt imperium,] sed quia effectus carent eterna salutem. Item illud Ambrosii: e [Non est putandum ma-

trimonium, quod contra Dei decretum factum est, sed cum cognoscitur, non offendit conjugium non esse inter infideles. Nihil tamen Divini præcepti gentilibus prohibentur conjugi-

gionem. Accipere enim conjugium extra Dei decretum sit. Illa itaq; adhibere debentur, separari ab invicem, qui contra Deum, vel recte dicitur copulati sunt: ut pote infidelis cum fidelibus, vel conjugium cum conjugio, vel affines cum affinis. Hi omnes, si in veteri copulati fuerint, separandi sunt.

¶ Vide Ambrosius] Referuntur verba glossæ ordinaria in non iudicant. Verba autem Ambrosii in eundem locum sunt hæc. Recte peccatum appellat, quod aliter fit, quod probatum est.

¶ Item Augustinus] Hæc non sunt inventa apud B. Augustinum: sed a vers. non omne, usq; ad vers. nocet, sunt ex ratione glossæ ordinariae ibidem.

¶ Damnabilem] In glossa interlineari ibidem hæc le-gitur, qui non facit se damnabilem, nocendo aliis de suo bono.

¶ Abique Deo] Apud B. Augustinum, & in glossa ordi-naria legitur, & nihil est bonum sine summo bono. Reliqua vero ut apud Gratianum.

¶ Virtutibus] Hæc non sunt reperta apud B. Hieronymum. Sententia hæc potest ex B. Augustino in quinta de civit. Des c. 12. h. ad 11.

C. XV. ¶ Fideles infidelibus non sunt conjugio copulandi.

Hæc veritas idem Ambrosius in libro de Patriarchis, lib. 1. de Abraham, c. 9.

Curare. Cave, inquam, gentilem, aut Iudæam, atq; alienigenam, hoc est hæreticam, & omnem alienam à fide tua morem accersas tibi. Prima conjugii fides, castitatis gratia est, & infra. ¶ Si Christiana sit, non est satis, nisi ambobus manant sitis sacramento baptismatis. Simul ad orationem nocte vobis surgendum est, & conjunctis precibus obsecrandus Deus.

a Rom. 14. b Hinc. c In lib. Sent. apstus, & Proffes-sor. 4. ad. post. abar. d Supr. ead. in princ. & sic enim. e Supr. ead. in princ. f Sent. 4. dist. 391.

C. XVI. ¶ Cura hæreticu catholicis non misceant conjugia.

Item ex concilio Agathensi a, cap. 67.

Non oportet cum hominibus & hæreticis misce-re connubia, & vel filios vel filias dare, sed potius accipere, si tamen se proficiantur Christianos esse futuros, & catholicos.

C. XVII. ¶ Christiana communione careat, qui Iudaica pravitate conjugali se vinculo sociat.

Item ex concilio Vrbanensi d.

Si quis Iudaica pravitate conjugali societate jun-gitur, sive Christiana Iudæa, sive Iudæa Christiano mulier carnali confortio misceatur, quicumque eorum tantum nefas admisisse cognoscitur, à Christiano coetu atque convivio, & à communione ecclesiæ protinus se-gregetur.

¶ Eadem sententia quibusdam verbis mutatis habetur in concilio Arvernensi, c. 6. Et similia sunt in Aurelianensi II. c. 19.

Item illud Augustini, [Non est ratum conjugium, quod sine Deo est.] Non negat conjugium esse inter infideles. Conjugium enim aliud est legitimum & non ratum, aliud ratum & non legitimum, aliud legitimum & ratum. Legitimum conjugium est, quod legali institutione, vel proximita moribus contrahitur. Hoc inter infideles, ratum non est, quia non est firmum & involubile 1 conjugium eorum. Dato enim libello repudii, licet eis recedere ab in-tu-um, & alii copulari lege sivi, non lege pot, quam non sequuntur. Inter fideles vero ratum conjugium est, quia conjugia semel inita inter eos, ulterius solvi non possunt. Horum quosdam sunt legitima, veluti cum uxor à parentibus traditur, a sponsi datur, & a sacer-dote benedicitur. Hæc ita conjugia, legitima & rata appellantur. Illorum vero conjugia, qui contemptu omnibus illis solemnitatibus solo assensu aliquam sibi in conjugem copulant, huiusmodi conjugium non legitimum, sed ratum tantummodo esse creditur.

¶ Inviolabile] Sicut in omnibus veteribus exemplari-bus, quo collata sunt. In vulgari legebatur, & ideo viola-bile.

QVÆSTIO II.

Quod vero uxore vivente alteram ducere non possit 1, te-statur scriptura 2, dicens. [Alioquin si disceditis ab invicem, & volentes cohabitare dimittitis, & alius vos copulaverit, adulteri eritis, & filii vestri, qui postea nascuntur, e-runt immundi, id est, spurii.]

¶ Non possit] In vulgari sequebantur hæc, qui infide-lem dimisit, que in manuscriptis exemplaribus non haben-tur.

¶ Scriptura] Hæc non sunt verba ipsa scriptura, sed in glos-sa ordinaria ex Ambrosio ad ea verba 1. Cor. 7. alioquin filii ve-stri, &c. hæc leguntur. Si dimittitis, invicem nolentes co-habitare, & alius vos copulatis, adulteri estis, & filii vestri spurii, & ideo immundi.

C. I. ¶ Non potest quis post baptismum alte-ram ducere, vivente ea, que ante bap-tismum sibi fuerit virgo co-pulata.

Item ex concilio Meldensi, cap. 1.

Si quis habuerit uxorem virginem ante bap-tismum, vivente illa post baptismum, alteram habere non potest. Crimina enim in baptismo solvuntur, non conjugia.

a Et in Laudienfi, cap. 31. b Burchard. l. 9. cap. 78. Ivo part. 3. cap. 204. c al. omnibus. d al. Verbenensi. e Seno- tent. ibid. supr. ead. in principio. f Supr. ead. q. 1. si quis. Concor. Tribur. conc. cap. 39. Burch. lib. 9. c. 61. Ivo p. 8. cap. 197. Pamorm l. 6. cap. 98.

C. II. *¶* Lacet fidelis aliam ducere uxorem, quam i Christiana fidei odio infidelis dimittit.

Gregorius autem contra testatur, dicens.

SI infidelis discedit odio Christianae fidei, discedat. Non est enim frater aut soror subiectus servituti in huiusmodi. Non est enim dimissio peccatum propter Deum, si alii se copulaverit. Contumelia quippe creatoris solvit jus matrimonii circa eum qui relinquitur. Infidelis autem discedens, & in Deum peccat, & in matrimonium: nec est ei fides servanda conjugii; quia b propterea discedit, ne audiret Christum, Deum 2 Christianorum conjugiorum.

¶ Haec non sunt inventa apud B. Gregorium: sed apud B. Ambrosium ad cap. 7. 1. Corinthiorum eadem ferè leguntur, plenius, atque aptius exposita.

1 *¶* Quam] Sic etiam in vetustis: sed si legeretur, quem magis videretur respondere verbis ipsius capituli.

2 *¶* Christum Deum.] In loco indicato est, ne audiret auctorem esse Christianorum Deum conjugii.

Hic distinguendum c est, aliud esse, dimittere volentem cohabitare, atque, aliud, discedentem non sequi. Volentem enim cohabitare licet quidem dimittere, sed non ea: vivente aliam superducere d: discedentem vero sequi non oportet, & ea vivente aliam ducere licet. Verum hoc non nisi de his intelligendum est, qui infidelitate copulati sunt. Ceterum si ad fidem uterq. conversus est, vel si uterq. fidelis matrimonio junctus est, & procedente tempore alter eorum a fide discesserit, & odio fidei conjugem dereliquerit, derelictus discedentem non comitabitur: non tamen illa vivente alteram ducere poterit; quia ratiom conjugium fuerat inter eos, quod nullo modo solvi potest.

QVÆSTIO III.

Vtrum verò bigamus sit reputandus, qui ante baptismum habuerit unam, & post baptismum alteram, auctoritate Hieronymi patet. At enim super epistolam Pauli ad Timotheum.

C. I. *¶* Non est bigamus, qui ante baptismum habuerit unam, & post baptismum alteram.

Oportet e Episcopum unius uxoris esse virum. Verum hoc post baptismum. Ceterum, si ante baptismum habuerit unam, & post baptismum habuerit aliam, non est reputandus bigamus, cui prorsus innovato per baptismum omnia vetera sunt dimissa.

¶ Sententia huius capituli habetur supr. dist. 26. c. unius. ex glossa ordinaria prima ad Thimotheum c. 3. Beatus autem Hieronymus hanc rem, & in epist. ad Tit. c. 1. attingit, & in epistola ad Oceanum capituli tractatur.

C. II. *¶* Non debet fieri Episcopus, qui ante baptismum habuerit unam, & post baptismum alteram.

Augustinus verò contra testatur, & Innocentius. At enim Augustinus super epistolam Pauli ad Titum.

Actius f verò intelligunt, qui nec eam ordinandum censuerunt, qui ante baptismum habuerit unam, & post baptismum alteram. In baptisinate enim crimina abolentur, non fœderatio conjugii dissolvitur. Sicut illis: quæ catechumena vitata est, inter Dei virgines consecrari non potest, sic qui ante baptismum habuit unam, & post baptismum alteram, non nisi bigamus

a Sent. 4. dist. 39. Gloss. 1. Corin. 7. ad illud: (non est enim frater.) b al. qua. c Sent. 4. dist. 39. d al. superinducere. e Suprà dist. 26. unius. f Suprà dist. 26. Act. 116.

est reputandus. Amisit enim quiddam non ad vitæ ritum, sed ad signaculi sacramentum.

¶ Sententia huius capituli habetur in collectaneis Bedæ, & glossa ordinaria ad c. acutius.

Item Innocentius Ruffo a & Eusebio Episcopis Macedoniae eius argumentis probat talem bigamum reputari. Quia ergo huiusmodi causa in presenti agitur, ante baptismum habuit unam, & post baptismum alteram, bigamus iudicatur: & licet vitæ merito & industria scientia polleat, tamen in Episcopum ordinari non potest.

CAUSA XXIX.

Vidam mulieri nobili nunciatum est, quid a se cuiusdam nobilis petebatur in conjugem: premissa assensum. Alius vero quidam ignobilis, atque servilis conditionis, nomine illius, seipsum obtulit, & eam in conjugem accepit. Illa, qui prius nobili fuerat, tandem venit, eamq. sibi conjugem petens. Illa si ab illa conquiretur, & ad priorem copulam aspirat.

- 1 Hic primum quaeritur, an sit conjugium inter eos.
- 2 Secundò, si prius putaret hunc esse liberum, & postea dependit illum esse servum, an liceat ei faciam ab illo rescidere.

QVÆSTIO I.

Quod b autem conjugium sit inter eos, probatur hoc modo. Conjugium sive matrimonium est viri & mulieris conjunctio; inhi viduam vitæ consuetudinem retinere. Quotem. Consensus utriusq. matrimonium facit. Quia ergo si conjuncti sunt, ut inviduam vitæ consuetudinem conservarent, quia uterq. consensit in alterum, conjuges sunt appellandi. *¶* Hoc est respondetur. Consensus est divinum vel plurimum sensus in idem. Qui autem errat, non sentit; ergo non consentit, id est: simul cum alio sentit. Haec autem erravit non ergo consensit: non itaq. iunctus est appellanda, quia non fuit ibi consensus utriusq. sine quo nullum matrimonium esse potest. Sicut enim qui ordinatur ab eo quem putat esse Episcopum, & adhuc est laicus, errat, nec vocatur ordinatus, imò ab Episcopo adhuc est ordinandus; sic ista viri nullo est copulata conjugio, imò adhuc est copulanda. *¶* Ad haec, non omnis error consensus evacuat: Qui enim accipit in uxorem corruptam, quara putat virginem, vel qui accipit veteratam, quam putat esse castam, uterque errat, quia ille corruptam uxorem virginem, & iste meretricem reputat castam. Nonquid e ergo dicendi sunt non consensisse in eas? aut dabitur utriq. facultas dimittendi utramq. & ducendi aliam? Verum est, quod non omnis error consensus excludit, sed error alius est persona, alius sententia, alius conditio, alius qualitas. Error persona est, quando hic putatur esse Virgilius, & ipse est Plato. Error sententia, quando hic putatur esse dives, qui est pauper, vel e converso. Error conditio, quando putatur esse liber, qui servus est. Error qualitas, quando putatur esse bonus, qui malus est. Error sententia & qualitatis conjugii consensum non excludit. Error verò persona & conditio, conjugii consensum non admittit. Si qui enim pauper retinetur se venditurum agrum Marcello, & postea veniat Paulus dicens se esse Marcello, & emeret agrum ab illo, nonquid non Paulus convenit iste de pretio, aut dicens est agrum sui vendidisse? Item si qui promitteret se venditurum mihi agrum, & pro auro offerret mihi orchalcum, & ita me deciperet, nonquid diceret consensisse in orchalcum? Nunquam volui emere orchalcum; nec ego aliquando in illud consensisse, quia consensus non est nisi voluntatis. Sicut ergo hic error materia excludit consensum, sic & in conjugio error persona. Non enim consensit in hanc, sed in eam quem putabat esse. Sed objicitur d. Jacob non consenserat in Leam, sed in Rachel: septem siquidem annis pro Rachel servaverat. Cum ergo

a sup. dist. 26. deinde & sup. ea q. r. g. r. nunquid. b 27. a. in prim. c 4. Sent. dist. 30. d Gen. 29.

